

Okolo hiše ima lep vrtec, zasajen s samimi cveticami. Vsako nedeljo nabere teh cvetic in je nese v vaško cerkvico, kjer okiti z njimi lep oltarček matere Božje. Večkrat je tudi mene s seboj vzela. In z veseljem se spominjam onih srečnih trenutkov, katere sem prebil, klečé s svojo babico pred oltarčkom matere Božje.

Posebno pa ljubi moja babica snažnost. V hiši je vse tako čisto, oprano in belo, kakor v malokateri gosposki hiši. Nobena muha se ne sme pokazati v sobi. In če se kaka razposajenka res v sobo zaletí, gorjé jej! To svojo predrznost plačati mora s svojim življenjem.

„Zakaj umivate klopi in mizo, ker je še vse tako čisto?“ poprašal sem neko popóludne babico, ko je še povse čisto javorjevo mizo in klopi omivala. — „Kaj jih bodem takrat umivala, kadar bodo zamazane. Pa je danes tudi v soboto večer, pa se mora vse omiti, drugače se ne bi vedelo, da je jutri nedelja.“

„Res ste pridni, bábica!“ dejal sem jej potem jaz.

„Jaz pridna? Ko bi bila pridna, bi pa miši lovila!“ zasmijalá se je prav veselo moja babica.

Moja babica je prava slika našega naroda. Kakor naš narod, takó je tudi ona vedno vesela, vedno odkritosrčna, vedno delavna in vsacemu dobra. Večkrat molim k vsemogočnemu Bogu, da mojo dobro babico še dolgo časa poživí. Storite jednako tudi vi, mladi moji prijateljéki, ker vem, da so tudi vaše babice ravno tako dobre in plemenite, kakor je moja.

Janko Barlé.

Prirodopisno-natoroznansko polje.

Krokar, vrana in kavka.

Krokar, vran ali kavran (Kohlrabe, Kolkrabe, *Corvus corax*) je jedna največjih ptic, ki prebivajo v naših krajih. Z razpetimi perotnicami meri nad jeden meter, a po dolgem polovico tega. Ves je črn, celó nogi in kljun. Gladko perje se zeleno in modro izpreminja. Kljun je velik, krepák in zbočen; tudi nogi ste močni, rep je podoben klinu.

Krokar je domač po vsej Evropi in v Sibiriji ter je pravi samotár mej pticami. Stanuje navadno v oddaljenih in prostornih goščavah, kder tudi gnezdi po najvišjih vrhovih dreves in skalnatih pečinah. Gnezdo, sestavljeno iz mahú in suhljadi, je jako priprosto. Va-nj znese samica meseca marejja štiri ali pet zelenorjavih, pegastih jajec, iz katerih se izvalé v dvajsetih dnevih mladiči.

Vran žrè vse, kar doseže; njegova požrešnost je nenasiljiva. Vsakovrstna golazen, recimo: žužki, žabe, črvi, polži, vse mu gre v slast; tudi mnogo mrhovine pokonča. S tem je krokar koristna ptica. A mnogo večja je kvara, katero dela po polji in po gozdih, ker požrè ali vsaj razkljuje mnogo žita, sadja in druge zelenjadi; napada tudi manjše ptice in jim pobira jajca ali mladiče iz gnezd. Celó

majhnih čveteronožcev, recimo zajca, poloti se, ako si ga upa preobladati. Pogostokrat ukrade koklji pišče sredi dvorišča. Vzlasti drzen je, kadar ima mladiče. V hudej zimi se približa človeškim stanovanjem.

Zaradi mrtvaško-črnega perja, zaradi grôznega, otlega krokanja in njegove velike krvoločnosti in drzovitosti je kavran ljudem nekako skrivnosten in oduren. Zato je mnogim narodom znamenje nesreče in smrti. Pravijo, da spremljajo vrani v boj gredoče vojake; pesnik poje o tem:

„Hripavo kroka gladni vran,
Korake spremlja naše;

Oj, tiho vran! pobjo strašán
Obilo da ti paše!“

(*Stritar.*)

Jako dobro zna slediti mrhovino. Iztakne jo, ležečo v največjej goščavi ali v najglobljem brezdnu. Z nekako strahotnim krokotanjem naznanja, da je našel zaželjeni plen in privabi kmalu celo tólpo enakih požrešnikov.

„K vranu črni vran letí,
Vranu črni vran kriči:
Vran! kje najdeva kosílo?
Kje kosílo in gostílo?

Vranu odgovarja vran:
Kósil bodeš ves ta dan;
V čístem polji pri rakíti
Gospodar ubit leži ti!“

(*Puškin.*)

Vender ima vran tudi nekaj dobrih lastnostij. Jako moder je, premeten in oprežen. Priučí se glasove drugih ptic oponašati in celó besede izgovarjati. Ali zaupati mu ni mnogo, ker svoje hinavske narave ne izgubi. Tat je in krade svetle stvari. Kot roparskega ptiča ga preganjajo.

Krokarju podobna, a vender precej manjša je siva vrana (*Nebelkrähe*, *Corvus cornix*). Razven črne glave, črnega repa in perotnic je vsa pepelastosiva. Vrana ima skoraj isto naravo kakor krokar: požrešna je in prekanjena ter rada krade bliščeče se stvari. Vrana ne ljubi samote, temveč prebiva v družbah po poljih in gozdih.

Vrane pokončajo zeló mnogo mrčesa. Za časa setve posedajo cele tólpe vran za plugom po njivi in pobirajo črve, ogrce, žabe, miši in hroste. Marsikateri oratar je preganja, misleč, da iščejo posejanega zrnja — sebi v kvaru. Res, da tudi vrana pobira iz gnezd jajca in mladiče in da se loti časih odraslih ptičev in zajcev, ali ta kvara je v primeri s koristjo zeló neznatna. Po zimi, ko sneg zapade dol in hrib, približajo se vrane pohištvo in posedajo po cestah.

Solnee se od daleč skriva,
Vrana leta okrog hiše,

Mrzel veter zunaj piše,
Tla pa debel sneg pokriva.“

(*S. Jenko.*)

Če jim gré trda za hrano, napade cela tolpa jedno izmej sebe in jo požrè. Ako ta ne zadostuje, planejo po drugej.

Meseca aprila naredi vrhu visokih drevov priprosto gnezdo in vanj znese 3—5 zelenkastih, marogastih jajec. Na večer leté časih ogromne čete vran v izbrana prenočišča. Otroci, ugledavši je, kričé: „Zadnja vrana kilova!“ in leteče ptice se obrnejo prestrašene na drugo stran.

A gorjé ptici ujedí, ako jo vrane ugledajo! Z grôznim krikom se zaleté vá-njo in jo obletujoč kljujejo. Slepe so tedáj vrane za vsako pretečo jim nevarnost. Če prav kdo ustrelí mej nje, ali jih tudi nekaj mrtvih na tla cepne, to jih nič ne ustraši.

Šel sem nekoč v gozd se šetat. H krati slišim v bližini vranje vpitje in hitro frfetanje. Prišedši na neko jaso, zazrèm nad sebój kragulja obdanega od tólpe vran, ki so se srdito zaganjale va-nj in mu pulile perje. Pripodile so ga vže skoraj do tal; siromak je bil ves okrvavljen. Kmalu cepnejo tri vrane poredoma pred mene; glave so jim bile razbite. Začel sem upiti, da bi oprostil onemoglega kragulja. Ali varal sem se. Približal se je vže boj zemlji tako blizu, da bi mogel zdaj pa zdaj kakšno vrano pograbit. Planil sem mej nje, a drzne napadalke so se jele vá-me zaganjati; jedna mi je celó klobuk z glave izbila in me na vratu lahno oprasnila. Plah sem pobegnil, pustivši pokrivalo na mestu. Ker pa le ni bilo mirú, odlomim si bukovo vejo in grem nad nje. Tako strastno sem mahal okolo sebe, da sem dve vrani, ki sta pa bili vže ranjeni, na tla pobil. Kragulj je sedel smrtno upehan na tla, da bi ga lahko ujel, a jaz sem besnel le proti razdraženim vranam in je končno z velikim hruščem in naporom odgnal. Posedale so po sosednih drevesih. Odvrgel sem orožje, pobral klobuk in hotel kragulja, ki je bil silno zdelan, ujeti; ali sfrfotal je in odletel v gozd. Vrane to opazivši, zletele so divje kričeč od tod. Pozneje sem slišal iz daljave zopet krokotanje, a slediti mu nisem hotel.

Sivej vrani stá podobni črna vrana (die schwarze Krähe, *Corvus coróne*) in poljska vrana (Saatkrähe, *Corvus frugilegus*). Prva je vsa črna; perje se jej modro izpreminja. Živi družno. Hrana jej je ista kakor sivej vrani, vender je precej kvarljiva, ker pozoblje mnogo brstja, sadja in posejanega žita. Druga živi le v dolinah v velikih jatah. Razlikuje se od drugih vran s tem, da ima na korenu gol kljun zaradi brbanja po zemlji. Mej vsemi je ta najkoristnejša, ker čisti polje vseh kvarljivih mrčesov. Gnezdi družno; časih je na jednom drevesu po dvajset ali še več gnezd. Odgnati se ne dadó, če jim tudi jajca pobereš ali gnezda razdereš.

Časih se dobé tudi bele vrane, a take so zeló redke. Prišle so celó v prigovor.

Najmanjša mej vranami je kavka (Dohle, *Corvus monedula*). Razven sive glave in pepelastega tilnika je vsa svetlo-črna. Živi v velikih družbah, vzlasti s poljsko vrano, in gnezdi družno pa cerkvenih stolpovih ali v starem zidovji. Tu si naredi v kakem duplu ali luknji gnezdo, v katero znese 4—6 modro-zelenih, pegastih jajec. Drži se bolj selišč, v gozd zahaja le redkokdaj. Hrani se z enakim živežem kakor vrane; vender presega korist neznatno škodo, katero dela po vrtilih in njivah. Mlada kavka se kmalu udomači in živi v prijateljstvu z drugimi domačimi živalmi; tudi tuje glasove zna oponašati. Kakor krokar in vrana krade tudi kavka svetle stvari in je skriva. Kmetje jo nazivajo pivko. Pravijo, da le takrat pije, kadar dežuje, loveč si v kljun deževnih kapljic. Zato jo imajo za vremensko prorokinjo. Kličeč svoj enakomerni glas „piv piv“ prosí bojda dežja, in kmet hití s senom pod streho, ako jo sliši.

Primož Juteršek.

